

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Kurs: sol 067 Socialt arbete med barn och unga

Höstterminen 2004

ATT VARA ELEV PÅ EN RESURSSKOLA
Barns uppfattningar och erfarenheter av sin skolgång

Författare: Malin Frank

Handledare: Bodil Rasmusson

Abstract

I carried out six interviews in a "resource-school". The pupils were between ten and fifteen years old and they were all boys with a conduct disorder. The purpose of my study was to find out how the pupils experience school and with that starting point I wanted to contribute to the understanding and the importance of the "resource-school" for the pupils' development. My main questions have been to investigate what the pupils recall from their earlier schools, what they consider to be the difference between their current school and earlier schools, why do they attend this school, do they see it like a punishment or a possibility and how do they see their future. One conclusion I got to in my study was the pupils' relation to the staff. Here they found reliable grown ups with whom they created a positive relation to, which gave them better possibilities to develop and grow stronger. I also discovered that all the pupils thought that they performed better in the "resource-school" than they did in their ordinary schools. Another conclusion which I found out was that the pupils didn't have any friends outside school to spend time with, that means so much for the well-being of children.

Innehållsförteckning	Sid
Förord	5
1 Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	7
1.2.1 Frågeställningar	7
1.3 Perspektiv och avgränsningar	8
1.4 Begrepp	8
2 Metod	9
2.1 Metodval	9
2.2 Urval	9
2.2.1 Resursskolan	10
2.2.2 Val av intervjupersoner	10
2.3 Genomförande av intervjuer	11
2.4 Etiska överväganden	12
2.5 Metodreflektion	13
2.6 Reliabilitet och validitet	14
3 Tidigare forskning	15
3.1 Teoretiska utgångspunkter	18
3.1.1 Motståndskraft och bemästrande	19
3.1.2 Relationer med vuxna	20
3.1.3 Motivation och beröm	21
3.1.4 Kamrater	21
3.1.5 Självbild och social kompetens	22
4 Resultatredovisning	22
4.1 Bearbetning och analys	22
4.2 Elevernas syn på tidigare skolgång	23
4.3 Vad skiljer sig?	25
4.3.1 Personalen på Resursskolan	25
4.3.2 Beröm	26
4.3.3 Skolprestation	27
4.3.4 Kamrater och fritid	29
4.3.5 Den sociala miljön på Resursskolan	31
4.4 Varför Resursskolan?	31
4.5 Straff eller möjlighet	33
4.6 Skolans betydelse för elevernas framtid	34
5 Analys	35
6 Slutdiskussion	37
6.1 Slutsats	37
6.2 Diskussion	39
7 Litteraturhänvisningar	42

Bilaga 1. Brev till arbetsplatsens chef	43
Bilaga 2. Föräldrabrev	44
Bilaga 3. Intervjuguide	45

Förord

Jag har under tiden som jag skrivit min uppsats stött på många överraskningar. Något av det som varit positivt är killarna på Resursskolan som har varit villiga att ställa upp på intervjuerna och genomfört dem på ett mycket bra sätt där de har bjudit på sig själv och sina erfarenheter. Stort tack till er.

Jag skulle också vilja tacka personalen på Resursskolan som har tillåtit mig att låna elever mitt i lektioner för att göra intervjuer, bidragit med tankar om mitt uppsatsarbete och generöst har försökt hjälpa mig när jag har fastnat i skrivandet.

Jag vill även tacka min handledare, Bodil Rasmusson, som har lagt ner mycket tid för att hjälpa mig. Ett stort tack även för den språkliga hjälpen och för de idéer och tankar som du bidragit med under mitt uppsatsarbete.

Tack även till mina vänner Ulrika och Camilla samt till min sambo Johan för hjälp med den språkliga hanteringen av uppsatsen.

1 Inledning

Jag har gjort en terminslång praktik på Resursskolan där jag sedan genomförde denna studie. Detta har inneburit att jag känner de flesta av eleverna som jag har intervjuat och att jag även känner personalen, arbetssättet och arbetsplatsen.

1.1 Problemformulering

Skolan är efter familjen den viktigaste arenan för ungdomars utveckling av personlighet och identitet. Som ungdomar upplever skolan upplever de för det mesta också övriga samhället i stort. Skolan är en mötesplats mellan barndom och vuxenliv, de erfarenheter som görs där har betydelse på alla plan i hela livet (Berglund, 2000). Skolan är en viktig social miljö för de flesta ungdomar och allt som händer där har stor känslomässig betydelse för dem. Forskning visar att elever med beteendestörningar, känslomässiga problem och intellektuella svårigheter som påverkar skolgången ökar (Garbarino, 2000). Det ökande antalet har gett skolan signaler om behovet av att utveckla nya metoder och ny kompetens inom skolan. Skolans försök att lösa problemen har ofta handlat om att utesluta de svåraste eleverna, antingen genom en placering i speciella skolor och klasser eller att erbjuda dem alternativ undervisning. Utifrån ett lärarperspektiv är elever som har beteendestörningar svåra att handskas med. Framför allt om de reagerar våldsamt, opponerar sig mot läraren eller betar sig hotfullt mot läraren eller andra elever. Samspelet med dessa eleverna kan bli svårt för lärare och elever eftersom de lätt skapar irritation. Lärarna blir provocerade eller osäkra och har svårt att ha en positiv inställning till eleven (Ogden, 2001).

Elever med problembeteende i skolan har benämnts med många olika fackuttryck genom åren, såsom anpassningsstörning, socio-emotionell störning, hyperaktivitet, psykosocial svårighet och så vidare. Dessa begrepp överlappar varandra men de kompletterar också varandra inom vissa områden (ibid).

Beteendestörningar innebär ett brett spektrum av känslor, reaktioner och beteenden som får konsekvenser för eleven själv och för samspelet med andra. Skolan är sällan den största orsaken till att svåra beteendestörningar uppstår men den har ansvar för att bidra till en lösning i skolan, bland annat genom att skapa utvecklingsbefrämjande inlärningsmiljöer (ibid).

Skolan anses vara en ”normalmiljö” där målet är en pedagogisk utvecklingsmiljö som ska bidra till en allsidig kunskap och personlighetsutveckling hos barnet (Larsson-Swärd, 1999). Den obligatoriska skolan är tänkt som en positiv demokratisk tillgång för alla i Sverige. Men kanske gör skolan att vissa barns problem blir stärkta på ett sätt som inte hade inträffat annars. Kanske finns det något i skolan som bidrar till problem hos barn och ungdomar (Ogden, 2001).

Den obligatoriska skolan ställer till problem då den för samman barn som inte har samma motivation, utgångspunkt, mognad, kompetens eller förmåga. Hur ska skolan kunna tillgodose hela den bredden av olika barn som alla hamnar där? Att hjälpa de som har det svårast i skolämnen och stimulera dem som är motiverade, undervisa både de som sitter stilla och de som inte kan vara på samma ställe i två sekunder och även finnas till hands för de som har problem utanför skolans värld.

Jag har funderat på vad som händer med elever som har ett sådant beteende att de inte passar in i den vanliga skolan. Min föreställning är att de ökar och att skolan har svårt att tillgodose deras behov. Det verkar också som om elever har större benägenhet att ta till allt grövre våld för att uttrycka sin frustration över att inte känna sig tillfreds. Att fråga barnen själva om hur de upplever skolan är enligt min uppfattning ett bra sätt att ta reda på hur aggressivt beteende ska kunna förstås.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka elevernas upplevelser och erfarenheter av sin skolgång och med denna utgångspunkt bidra till förståelse för Resursskolans betydelse för de ungas utveckling.

1.2.1 Frågeställningar

- Hur beskriver eleverna sin skoltid i tidigare skolformer?
- Vad ser eleverna som annorlunda på Resursskola jämfört med den vanliga skolan?
- Vilken anledning ser eleverna till att de går på Resursskolan? Bidrar Resursskolan till förändring och i så fall i vilka avseenden?
- Ser eleverna Resursskolan som ett straff för att de inte lyckades i den vanliga skolan eller ser de Resursskolan som en möjlighet att klara av skolan?
- Vilken betydelse tror eleverna att skolgången har för deras framtid?

1.3 Perspektiv och avgränsningar

Utgångspunkten i min studie är elevernas perspektiv. Att få möjlighet att se skolan ur deras synvinkel. Hur de upplever sin situation i skolan och hur ser de på sina tidigare skolerfarenheter. Att det på skolan enbart går pojkar gör att det automatiskt blir ett könsperspektiv på studien.

När det gäller pojkars överrepresentation inom beteendestörningar visar tidigare forskning att pojkar har fler problem i skolsituationer än vad flickor har (Lagerberg & Sundelin, 2003). Att flickor och pojkar har olika problem kan förklaras med att samhället traditionellt värderar deras avvikande beteende på olika sätt i förhållande till deras könsroller. Olika förväntningar på pojkars respektive flickors beteende gör att de anpassar sig till sina roller och därmed blir deras beteende olika (Berglund, 2000).

Inom den utvecklingsekologiska teorin arbetar man med interaktioner på olika nivåer. Det finns mikro-, meso-, exo- och makro- nivå som har direkt eller indirekt påverkan på individen. Dessa teorier har visat sig användbara för förståelsen av barns utveckling (Klefbeck & Ogden, 1996). I det utvecklingsekologiska perspektivet beskrivs problem som en följd av bristande anpassning mellan individ, samspelet och miljön (Ogden, 2001). Jag har valt att begränsa mig genom att studera skolan och elever på mikronivå för att se elevens interaktioner med personal, kamrater och andra elever.

1.4 Begrepp

Ordet beteendestörning är det begrepp som jag använder mig av och med utgångspunkten i skolan är definitionen som jag tar fasta på följande:

”Beteendestörningar i skolan handlar om ett beteende som bryter mot skolans regler, normer och förväntningar. Beteendet stör undervisnings- och inlärningsaktiviteten och därmed även elevernas lärande och utveckling. Problemen skapar svårigheter när det gäller skapa ett positivt samspel med andra.” (Ogden, 2001 s 86).

I den svenska grundskoleförordningen står det att alla barn och ungdomar har rätt till likvärdig utbildning. Särskilt stöd skall ges till de elever som har svårigheter i skolarbetet (SFS 1997:599, kap5 §5). Kommunerna är skyldiga att ge barn som inte passar in i den vanliga skolan en annan form av undervisning, detta kan ske i form av Resursskola.

En Resursskola är en del av en grundskola som är till för elever med specifika svårigheter, där hemskolan har prövat och uttömt sina resurser för att kunna ordna en bra skolsituation för eleven. Resursskolor kan ha olika specifika inriktningar, men generellt kan man säga att de erbjuder elever med anpassningssvårigheter ett alternativ till ordinarie skolgång. Resursskolors verksamhet karaktäriseras av ett specialpedagogiskt förhållningssätt som präglas av en helhetssyn på eleven (Lunnergård, 2003 C-uppsats).

2 Metod

2.1 Metodval

Att välja intervjuer var självklart för mig för att få elevernas perspektiv och deras upplevelsevärld. Jag vill förstå hur de ser på omvärlden för att få en större insikt i hur de tolkar den. Det är en kvalitativ studie därför att eleverna har olika upplevelser som ger en rad varierande svar på mina frågor. Jag tycker att det är intressant att studera hur olika personer uppfattar sin omgivning och sig själv när de av "samhället" klassificeras som en grupp killar med beteendestörningar. Jag tror att endast i en samtalssituation så kan jag som "forskare" få ta del av deras perspektiv.

Kännetecknande för kvalitativ metod är att forskaren försöker sätta sig in i den undersöktes situation och se världen utifrån dennes perspektiv. Detta synsätt går ut på att det finns förhållanden och omständigheter som inte kan förstås om man inte sätter sig in i situationen och ser den ur den undersöktes synvinkel. Med utgångspunkt från detta försöker forskaren skapa en djupare och mer fullständig uppfattning av den företeelse man studerar (Holme & Solvang, 1991).

2.2 Urval

På Resursskolan där jag har genomfört min undersökning finns det plats för tolv elever och vid min intervju fanns där tio elever. Eleverna består för tillfället av killar mellan 10-15 år. Gemensamt för eleverna är att de har svårt att fungera i grupp med andra vilket ofta leder till konflikter med andra barn och vuxna. De flesta eleverna har utåtagerande beteende som medförde aggressionsutbrott och att de lätt blir provocerade. En del av eleverna har inlärningssvårigheter och vissa av eleverna har psykiatriska diagnoser såsom ADHD.

Urvalet innefattade en förfrågan till alla 10 eleverna på Resursskolan om de ville ställa upp på en intervju. Jag frågade elevernas föräldrar om tillstånd innan intervjun påbörjades. De elever som sedan ville intervjuade jag.

2.2.1 Resursskolan

Informationen som jag har under denna rubriken kommer ifrån personalen på Resursskolan.

För att en elev ska vara aktuell för Resursskolan måste det finnas ett uppdrag från både föräldrar och hemskola. Ansökan görs av hemskolans rektor men det är föräldrarna som väljer om de vill göra en ansökan. I samband med ansökan om Resursskola måste hemskolan redovisa vad som har gjorts för eleven tidigare och vilka resultat det har givit. Varje elev utreds av en psykolog, hemskolan ger en social beskrivning och i aktuella fall inhämtas information från utredningar som har gjorts av socialtjänsten eller barnpsykiatrin.

Skolans uppdrag och målsättning är att eleverna skall kunna återgå till sin vanliga skola och om möjligt till sin gamla klass. Tiden som elever vistas på Resursskolan är vanligen avgränsad till högst två år.

Det är sju personal som arbetar på Resursskolan, de har olika utbildningar såsom lärare, socionomer och specialpedagoger. Arbetet fördelas mellan personalen så att alla medverkar i skolans dagliga verksamhet. Personalens arbetsuppgifter innefattar utöver det enskilda samtal med eleverna och socialpedagogiskt arbete genom konflikthantering, gränssättning, social färdighetsträning, förstärkning/belöning och träning i socialt samspel.

Ambitionen med arbetet på Resursskolan är att nå en långsam positiv utveckling med en lugnare, självsäkrare och socialt skickligare elev. Alla elever på Resursskolan har anpassad studiegång som fokuserar skolarbetet på svenska, matematik, idrott och engelska. Det fokuseras också på det ämne som eleven är speciellt intresserad av för att öka deras motivation och stärka deras självkänsla.

2.2.2 Val av intervjupersoner

Eleverna informerades om att jag ville intervjua dem av personalen som arbetar på Resursskolan. När jag sedan fick klartecken från Resursskolans chef (se bilaga 1) och min handledare på Socialhögskolan var jag inne i klassrummen och presenterade vad min uppsats skulle handla om och varför jag ville intervjua dem. Då fick de också ta med ett brev (se bilaga 2) hem till sina föräldrar där de fick ge sitt godkännande eller nekande till att barnen intervjuades.

Av de tio elever som går på Resursskolan fick jag tillbaka svar från nio av föräldrarna, två ville inte att jag skulle intervjua deras barn och ett barn ville inte bli intervjuad. De övriga sex barnen ville gärna låta sig intervjuas. Jag fick intrycket av att de blev stolta och glada för att jag var intresserad av vad de hade att säga.

Den elev som inte ville låta sig intervjuas är en elev som jag inte känner så väl. Han har därför inget förtroende för mig och vill förmodligen inte lämna ut några uppgifter om sig själv till mig i en intervjusituation. De två eleverna där föräldrarna inte gav sitt medgivande till intervju kan jag bara acceptera. Jag känner inte elevernas föräldrar och kan bara spekulera i varför de inte vill låta sina barn intervjuas.

2.3 Genomförandet av intervjuer

Gunvor Andersson (1998) skriver att det i mötet med ett barn är viktigt att inte vara pressad av tiden. Det är lugnande både för intervjuaren och barnet om det finns gott om tid. När jag genomförde mina intervjuer såg jag till att vi hade så mycket tid vi behövde utan att känna oss pressade. Det som avslutade intervjuerna var oftare att eleverna sa *”nu är jag trött, är vi snart klara?”* och då fick jag skynda på mina frågor utan långa utsvävningar från ämnena.

Vid intervjuer med barn påverkar platsen innehållet. Deras svar är beroende på var de befinner sig, deras relationer, deras förståelse och deras aktuella situation (Andersson, 1998). Jag utförde mina intervjuer på den skolan som barnen går på därför att jag ville lägga fokus på skolan. Valet av rum fick bli lite efter vad som stod till förfogande, men eleven blev alltid tillfrågad om rummet var okej eller vi skulle vänta till ett senare tillfälle när andra rum fanns att tillgå. Att intervjun påverkades av valet av tidpunkt visades tydligt i en del av intervjuerna. Ett exempel var en av killarna som just då var väldigt upptagen av en relation med en klasskompis och berättade många gånger under intervjun hur illa han tyckte om kompisen.

Väl i intervjusituationen började jag med att presentera vad intervjun skulle handla om. Jag var noga med att säga att de inte behövde svara om de kände att de inte ville det. Jag betonade också att de skulle förklara så utförligt de kunde när de svarade på frågorna, anledningen till det var att jag känner de flesta av eleverna sedan tidigare och jag ville inte att eleverna skulle utlämna det som de ser som självklart.

Att intervjuerna spelades in på band ger barnen signal om att det de säger är viktigt (Andersson, 1998). Jag spelade in intervjuerna på band. Det jag tyckte mig se var att eleverna uppfattade det som att de var betydelsefulla samtidigt som de blev lite hämmande. Känslan som de förmedlade till mig var att man inte kan säga vad som helst om det spelades in på band. För att avdramatisera bandinspelningen så fick de börja med att säga något roligt och sedan lyssnade vi på det ihop för att höra hur vi lät på bandinspelningen.

I intervjusituationen ökar det barns trygghet att få tala om det konkreta och välkända (Andersson, 1998). Jag inledde därför min intervju med att be dem beskriva sig själv och berätta vad de var bra respektive sämre på. När de hade fått prata om något neutralt så frågade jag om deras åsikter och upplevelser om skolan. Eleverna ville gärna berätta och tiden gick fort. Jag ställde frågor och lät eleven berätta så mycket de kände att de ville, om jag sedan behövde ha fler uppgifter inom området när de avslutat så ställde jag följdfrågor. I början av intervjun klargjorde jag att eleverna inte behövde berätta om de kände att de inte ville det. Därför pressade jag inte eleverna när frågorna handlade om känsliga ämnen så som kamrater om jag kände att eleven tvekade eller sa ”*vet inte*”.

Under intervjun så ställde jag frågor till eleverna (se bilaga 3) som de svarade på. Jag hade många frågor nedskrivna men under tiden som intervjun pågick så svarade eleverna på dem utan att jag behövde ställa dem alla. Att jag skrev ner så många frågor beror på att jag som intervjuare var osäker och ville ha ett stöd i frågorna för att inte tappa bort mig. Samtidigt ville jag ha en hjälp om jag behövde formulera en fråga utan att på något sätt påverka eleven med min kännedom om dem.

Enligt Gunvor Andersson (1998) är barnintervju en bra metod som ger tillförlitlig information om barns egna vardagssituationer. Hon menar dock att man måste vara uppmärksam på vilket inflytande intervjuaren har på personen som intervjuas. Intervjuarens inflytande är mindre om frågorna handlar om faktiska förhållanden, konkreta situationer och händelser i barnens liv än om de handlar om abstrakta förhållanden, känslomässiga upplevelser och värderingar.

2.4 Etiska överväganden

Studien utfördes på frivillig basis, där eleverna och föräldrarna gav sitt godkännande. Jag förvarade materialet på ett sådant sätt att det inte har varit möjligt för någon annan att få

inblick i det. När uppsatsen är färdig kommer materialet att vara utformat så att ingen ska kunna utläsa vem som har sagt vad.

Jag tror att det var viktigt att eleverna förstod att jag inte kommer att berätta för personalen om vad som framkommit i intervjun, för jag tror det kan vara hämmande för dem.

Innan jag började göra mina intervjuer var jag rädd för att de skulle kunna upplevas jobbiga för eleverna. Men efter jag gjort intervjuerna har jag inte upplevt att eleverna blivit illa berörda utan de har istället varit positiva till att få uttrycka sin åsikt.

Det var en elev som reagerade med att bli lite ledsen och nedstämd när vi pratade om kamrater. För denna eleven så fanns där, enligt honom, personal som han pratade med regelbundet och jag uppmanade honom att ta upp ämnet med dem.

2.5 Metodreflektion

För insamling av information genomförde jag intervjuer av killarna på en Resursskola, vilket resulterade i primärdata. Intervjuerna avgränsades till hur länge eleverna orkade prata med mig. Någon elev undrade i slutet av intervjun hur mycket som var kvar för de började bli trötta. När eleven sa så försökte jag skynda på frågorna genom att bara ställa de som jag kände var viktiga för innehållet i min uppsats. Jag försökte också undvika att komma för långt från ämnet genom att inte ställa följdfrågor när eleven berättade om något som intresserade honom.

De barn som jag valde att intervjua var mellan 10-15 år gamla. De flesta av dem presterade sämre än jämnåriga kamrater i skolämnena på grund av att de inte klarade av det sociala samspelet i skolan med andra elever och lärare. Deras skolorna gör att de verbalt inte ligger på en normal nivå i jämförelse med jämnåriga elever. Deras svar på mina frågor innehåller många svordomar och ord som de har en annan förklaring till än den riktiga, t ex CP betyder för en elev dum.

Gunvor Andersson (1998) skriver att barn i 10-11 års ålder har en kognitiv utvecklingsnivå som gör att självreflektion är möjlig. Barn i denna ålder kan uppfatta och tolka andras beteende och göra sociala jämförelser. De kan förstå att det finns motstridiga känslor, de kan förstå skillnaden mellan inre känslor som tar sig uttryck i yttre form och de kan föra

orsaksresonemang. Jag tyckte att barnen på Resursskolan var i en lämplig ålder för att klara av min studie. De flesta av eleverna var äldre än tio år och därför bör deras svar vara jämförbara med de barn som Gunvor Andersson intervjuade.

En av erfarenheterna jag fick när jag praktiserade på Resursskolan var att det tar lång tid att utveckla ett förtroende hos eleverna. De kontrollerade om och om igen att jag inte gav vika och att jag inte svek innan de bjöd på något om sig själv. Jag anser därför att det är en bra förutsättning att jag känner eleverna sedan tidigare för att få en djupare intervju med dem. Men att jag känner dem betyder också att jag vet en del saker om dem, vilket gör att jag redan har en bild av dem. Detta kan hindra min objektiva bedömning av intervjuerna, jag har försökt bortse från det jag tidigare visste och lyssna på vad de säger förutsättningslöst. Jag lät dem därför ganska fritt berätta om sina upplevelser i skolans värld, styrde dem så lite som möjligt och då med frågor som inte speglade min förförståelse.

Eleverna svarade utifrån hur de såg och upplevde omvärlden, vilket gjorde att jag fick bita mig i tungan ibland när jag uppfattade samma sak annorlunda. Om eleven har rätt eller fel i sina antagande och uppfattningar var i min intervju inte det primära då deras upplevelser var det jag sökte. Att jag hade så många frågor gjorde att jag kände mig väl förbered och lugn i intervjusituationen. Jag visste att jag inte skulle ha problem att formulera någon fråga och jag hade också klart för mig vilka områden som vi skulle prata om. När eleverna blev varma i kläderna så behövde jag inte ställa alla frågorna under rubrikerna i min intervjuguide (se bilaga 3) utan svaren kom automatiskt när de berättade om t.ex. personalen på Resursskolan.

2.6 Reliabilitet och validitet

Eleverna på Resursskola har överlag svårt i skolan av ena eller andra anledningen. Jag formulerade därför mina frågor på ett så kortfattat och enkelt sätt som möjligt för att undvika missförstånd. Följden av det blev att också svaren ibland blev korta och enkla och möjligen så gjorde det att jag missade deras djupaste och innersta tankar om skolan.

När jag genomförde intervjuerna höll jag mig inte strikt till min intervjuguide utan lät frågorna komma i den ordning som blev naturligt i samtalet. Eleverna fick möjlighet att berätta om saker som de kom på under tiden vi pratade. Jag tyckte det var viktigt att eleven fick berätta det som var betydelsefullt för dem och genom att låta dem fritt berätta och bara ha intervjuguiden (se bilaga 3) som ett stöd så tror jag att det av vikt kom fram. Detta resulterade

också i att intervjuerna såg olika ut och svaren på mina frågor kom på olika ställen i intervjun vilket gjorde att arbetet med transkriberingen blev svårare. Det resulterade också i att jag inte ställde precis samma frågor till alla eleverna, men vi diskuterade alla de understrukna huvudämnena i intervjuguiden (se bilaga 3) och eleverna fick möjlighet att framföra det som de ansåg var av vikt inom ämnet. För att få ordning på elevernas svar så sorterade jag dem efter transkriberingen under mina frågeställningar.

Vid transkriberingen så lyssnade jag först på intervjun i sin helhet. Därefter så lyssnade jag på en fråga i taget och skrev ner frågan och vad eleven svarade. Fanns det i elevens svar en lång utläggning om något som inte var relevant för min uppsats så lät jag bli att ta med det i transkriberingen. Att jag hoppade över delar vid min transkribering kan ha gjort att jag missade någon nyans av elevernas svar. Men jag tror inte att det som jag lät bli att skriva har någon inverkan på det resultat som jag redovisar i min uppsats. Mycket av det som jag hoppade över handlade om elevens intresse för något specifikt som de ville berätta för mig om t.ex. ett dataspel.

När min transkribering och sortering av svaren efter frågeställningarna var klar så hade jag ett material som bestod av över tjugo sidor. Därefter vidtog arbetet med resultatredovisningen och på ett överskådligt och tydlig sätt försöka att ge läsaren en bild av studiens resultat. Mycket av det material som jag har samlat in har jag inte använt utan det blev kvar när frågeställningarna var besvarade, kanske därför att min intervju sträckte sig över ett så stort område och jag hade så många frågor.

Sammanfattningsvis är jag mycket nöjd med intervjuerna. Eleverna som jag intervjuade ställde upp på ett bra sätt och bjöd på sig själva och sina erfarenheter. Min uppfattning är att de gav uppriktiga svar på mina frågor och att de talade ur sina egna erfarenheter när de berättade och bedömde skolan. Det som kan ha påverkat var det faktum att jag kände dessa elever innan intervjutillfället, elevernas svar kan ha formats efter hur de tror jag vill att de ska svara. För följderna av att jag känner dem är att de också känner mig

3 Tidigare forskning

De författare som jag huvudsakligen har valt att fokusera på har alla studerat barn och ungdomars förhållande i samhället genom ett utvecklingsekologiskt perspektiv. Jag tar upp James Garbarino, Mats Trondmans samt Terje Ogdens kapitel i *”Barn med behov av särskilt*

stöd". I min analys har jag valt att utgå från ett utvecklingsekologiskt perspektiv för att förstå interaktionen mellan elever och deras omgivning i skolan.

Utvecklingsekologin beskrivs som läran om det ömsesidigt samspel. Teorin består av olika nivåer som omsluter och påverkar varandra utan att någon nivå är viktigare än en annan. Mikronivån är den nivå där individen och dess relation med den omedelbara omgivning finns. Mesonivån innefattar relationer mellan viktiga miljöer där individen ingår, så som skolans relation med familjen. Exonivån påverkar individen och dess utveckling indirekt utan att individen har något direkt inflytande, exonivån är som en ram i individens liv som till exempel skolsystemet eller föräldrarnas arbetsplats. Makronivån innefattar de institutioner och ideologier som samhället styrs av (Lagerberg & Sundelin, 2003). I texten som följer tar jag upp faktorer som påverkar eleven på mikronivå

Trondman skriver att det är omöjligt att förstå och förklara en människas subjektiva erfarenheter, upplevelser och handlingar utan att relatera dem till de strukturella vilkor som finns omkring dem (Trondman et al, 2001).

Mats Trondman medverkade i ett projekt som heter "*ungdom i tidens gråzon*". Projektet handlade om att samla in ungdomars erfarenheter och upplevelser under 90-talet. I projektet undersökte de relationen mellan de samhälleliga vilkoren och ungdomens egna självförståelse, vilka begränsningar och möjligheter som finns där (ibid).

Begreppet känslstruktur använder Mats Trondman (2001) när han ska förklara olika kommunikationsstrategier i skolans vardag. Känslstruktur förklarar han med: "*en människas eller en social gruppens känslstrukturer är ett slags total (nu)känsla av vem vi är och vad man gör, när man i varje ögonblick förstår och hanterar sitt liv mot bakgrund av tidigare erfarenheter och framtida möjligheter*" (Trondman et al, 2001 s 190). Det är min tanke att detta kan appliceras på dessa elever. Deras förståelse av sig själv och sin omgivning gör att de betar sig på ett för dem logiskt sätt.

Garbarino (2000) har forskat kring pojkar som har begått våldsbrott. Han beskriver hur ungdomar påverkas av omgivande kulturella miljöer såsom hemmet, skolan, kamraterna och det inflytande och konsekvenser som det för med sig.

De omgivande faktorer som är negativa för barnet eller som hämmar dess positiva utveckling kan kallas för riskfaktorer. När riskfaktorer hopas hämmas barns intellektuella utveckling. Hot mot den intellektuella kapaciteten förstärker effekten av socialt negativt inflytande genom att det undergräver barnets motståndskraft och problemhanteringsförmåga. Det är början till en nedåtgående spiral där barnet underskattar sig själv och därmed presterar sämre, när de presterar sämre får de bekräftat att de inte kan och så fortsätter spiralen nedåt (ibid).

Garbarino (2000) menar att alla barn konstruerar sociala kartor och utvecklar kodsystém för sitt beteende. Det grundas på deras erfarenheter och filtreras genom deras temperament. De flesta barn har en positiv social karta som säger dem: jag kan lita på andra, jag är värd att älskas, jag är viktig. Men när barn lever i en ogynnsam omgivning blir resultatet att de utvecklar negativa sociala kartor som bygger på aggressivitet och negativt beteende.

Ogden (2001) skriver om skolans betydelse för barn med beteendeproblem. Han menar att skolor utvecklar normer både för att inkludera och exkludera svåra elever. Det är skolan som avgör när en elev inte längre kan vara kvar i vanlig skolundervisning. Oftast sker det genom att eleven blir flyttad till en annan grupp eller genom avstängning från skolan. Speciella grupper som bildas för elever med beteendestörningar präglas lätt av att deras beteende förstärker varandra. De saknar dessutom positiva sociala modeller och brist på kontakt med normalmiljön i skolan. Dessa åtgärder skapar en känsla av att inte längre passa in bland sina gamla klasskompisar och ett utanförskap.

Beteendestörningar är inte ett problem bara för att det stör undervisningen utan också för att det hindrar eleven i dess utveckling och inläring på grund av frånvaro och svårigheter att koncentrera sig på studierna. Beteendestörningar kan också hindra ett positivt samspel då det leder till konflikter och att eleven isoleras från social samvaro (Ogden, 2001).

Gemensamt för elever med beteendestörningar är att de har svårt att både skaffa och behålla kamrater. Samspelet med dem kan vara svårt för både lärare och elever då de lätt skapar irritation och ofta blir avvisade. Lärare blir provocerade och osäkra och har svårt att ha en positiv inställning till eleven (ibid).

Ogden (2001) varnar för att låta effekterna av en funktionsstörning bli så framträdande att man inte längre ser de resurser och tillgångar som barnen bär med sig. Man måste arbeta med

deras svagheter men de får inte lov att överskugga den kompetens som barnen besitter. Att barnet har svårigheter blir ofta särskilt märkbart i skolan med de krav som ställs där på sociala, intellektuella och motoriska färdigheter.

En social värld består av en avskild grupp som formar ett ”vi” som har gemensamma grunder. Poängen med ett ”socialt vi” är känslan av samhörighet. Man har en social identitet och en värld att bli någon i där man vet ordningen och känner sig trygg (Berglund, 2000).

Lagerberg och Sundelin (2003) skriver om förhållande i skolan som påverkar eleverna. Bland annat sambandet mellan elever som presterar bättre när de hamnar i en klass med högpresterande elever och elever som presterar sämre när de hamnar i en klass med lågpresterande elever. De menar också att eleven presterar bättre om det finns en gemensam syn på kursplanen och disciplin i skolan dvs. om skolpersonal var överens och agerade i enighet. Slutligen påpekade de att en skolas framgång beror på en massa olika faktorer, framför allt enskilda lärares skicklighet och relationen mellan lärare och elever.

3.1 Teoretiska utgångspunkter

Som den breda och övergripande teorin på min uppsats har jag valt det utvecklingsekologiska perspektivet. Jag begränsar mig genom att välja att studera förhållande på mikronivå och elevernas interaktion i skolmiljö i mötet med personal, elever och kamrater. Bronfenbrenner beskriver det utvecklingsekologiska perspektivet på barns utveckling som en gradvis, ömsesidig anpassning mellan människan i utveckling och den föränderliga värld som omger dem (Klefbeck & Ogden, 1996).

Ur ett utvecklingsekologiskt perspektiv ser man beteendestörningar lika mycket som ett systemproblem som ett individproblem. Man har dessutom ett helhetsperspektiv på eleverna i deras miljö och har därmed en bred utgångspunkt för sina åtgärder och insatser. Det kan handla om att ändra individens kompetens eller attityd men också om att förändra den miljö som betraktar eleven som problematisk (Ogden, 2001).

Beteendestörningar uppfattas ofta bero på egenskaper hos individen. Med ett utvecklingsekologiskt perspektiv är det riktigare att säga att problemet är en följd av bristande samspel mellan individer, där ett beteende blir befäst hos en part då han får bekräftat sig själv i mötet med andra (ibid).

Individer anpassar sig till skolan och kamratgruppen genom ett sinnrikt system av relationer med positiva och negativa värderingar. När det uppstår problem i anpassningsprocessen talar man om interaktion och samspelsproblem. Det handlar om ett konfliktfyllt utbyte av information utan att det förekommer någon anpassning mellan individerna. I relationerna finns ingen ömsesidig stimulans eller bekräftelse. Dessa relationer förekommer ofta för barn som har samspelssvårigheter, vilket kan leda till ett utåtagerande beteende. Det har också en kognitiv och emotionell aspekt som kan komma till uttryck som negativ självuppfattning och trivselproblem (Klefbeck & Ogden, 1996).

3.1.1 Motståndskraft och bemästrande

Att ha motståndskraft innebär att utveckla en positiv självkänsla, förmågan att känna närhet till andra människor och tycka att livet känns meningsfullt. För att kunna utveckla motståndskraft så krävs psykiska stödmekanismer. Den viktigaste stödmekanismen är en stabil känslomässig relation till minst en annan människa. En positiv, varaktig känslomässig relation ger ett barn eller ungdom en konkret förebild som visar att de är värda att älskas (Garbarino, 2000).

Att ha motståndskraft innebär att ha förmågan att aktivt hantera stress och inte reagera passivt på den. Det aktiva bemätrandet finns hos barn med motståndskraft och det innebär att de lyckas vända stressfyllda situationer till något de klarar av att hantera på ett positivt sätt. Barn med dålig motståndskraft, har ett passivt bemästrande och vid stressfyllda tillfällen skapar de istället negativa reaktionsmönster för att hantera situationen (ibid).

Intelligens är något som främjar motståndskraften, viktigast tycks vara att barnet är normalbegåvat. Hos barn med beteendeproblem är det vanligast att den största bristen hos barnet finns i den känslomässiga och sociala intelligensen. Följden av detta blir att signaler tolkas på ett annorlunda sätt hos barn med beteendestörning. Medan motståndskraftiga barn fångar upp positiva signaler så fångar barn med beteendeproblem upp signaler om hot och ilska (ibid).

Motståndskraft byggs också upp av en god självkänsla. Uppfattningen att man har ett värde som människa ger människan positiv psykisk drivkraft (ibid).

Socialt stöd utanför familjen är viktigt i uppbyggnaden av motståndskraft för det gör att barnet känner stöd och samhörighet utanför familjen. Det stimulerar också till ett positivt socialt beteende genom att det visar på vilka värderingar som styr i sociala gemenskaper och hur samhället i stort fungerar (ibid).

3.1.2 Relationer med vuxna

Forskning om motståndskraft visar att en trygg och stark känslomässig anknytning är viktig. Det är betydelsefullt att uppleva villkorlös kärlek från en förälder, äldre syskon, moster eller över huvud taget någon människa (Garbarino, 2000).

Klefbeck och Ogden (1996) talar om kvaliteten på relationer som finns i barns närhet. Ju äldre barnet blir desto viktigare blir stödet från omgivningen, såsom vänner och vuxna utanför familjen. På varje utvecklingsstadium tycks kvaliteten på relationerna vara avgörande för dess positiva utveckling. Barnet behöver uppleva omsorg och att deras försök att klara olika situationer uppmuntras.

En av de saker som Garbarino (2000) skriver att vuxna personer utanför familjen kan göra för pojkar med relationsproblem är att skapa stabilitet och kontinuitet för barnet. Det är tex. viktigt att försöka behålla samma lärare för att ge möjlighet till känslomässig anknytning.

Lärare har olika förmåga att etablera kontakt med elever som har ett aggressivt beteende. En lärare kan med sina reaktioner bidra till att utlösa eller förstärka elevers utåtagerande beteende. Många lärare är inte mottagliga för elevers individualitet och kan inte tillhandahålla en undervisning som är anpassad efter elevens behov. En följd av detta kan bli att eleven möts av olämpliga förväntningar som antingen är för högt eller för lågt ställda (Ogden, 2001).

När eleven möter olika vuxna är risken att de bemöts av inkonsekventa, olämpliga förhållningsregler och skiftande reaktioner vid olika tillfällen, vilket leder till osäkerhet i vad som är rätt eller fel för eleven. För att lärarna ska kunna påverka eleverna så måste de etablera relationer som präglas av respekt och tillit (ibid).

3.1.3 Motivation och beröm

Det som är mest främjande för att motivera en elev är relationen mellan den som vill motivera och barnet. För att uppnå en positiv motivation behöver barnet få mycket stark positiv bekräftelse och känna att han har ett värde som människa oberoende av sina handlingar. Barnet måste känna att han har realistiska möjligheter till förändring även om han har en lång rad av misslyckanden bakom sig. Han måste känna att det finns någon som tror på hans förmåga. Barnet behöver känna att den andre förstår honom och kan sätta sig in i hans värld (Revstedt, 1995).

Andras uppskattning har visat sig ha stor påverkan i barn och ungdomars sociala beteende i skolan. Barn med beteendeproblem har svårt att vinna kamraters gillande och får därför sällan någon uppskattning (Nilzon, 1999).

Utan framtidstro kan man inte motivera att barn ska gå i skolan och lära sig saker. Om man är inriktad på framtiden ökar motivationen för att delta i skolverksamhet och att utvecklas som människa (Garbarino, 2000).

3.1.4 Kamrater

Avvisande från jämnåriga verkar vara en viktig indikator på allvarliga beteendeproblem. Ju äldre barnet blir desto viktigare tycks jämnårigas betydelse bli (Ogden, 2001).

Ett aggressivt och utåtagerande beteende leder ofta till att barn blir avvisade av sina jämnåriga kamrater. Elever som beter sig aggressivt och fientligt väcker aggressiva motreaktioner från andra barn. Vissa elever kan därför söka trygghet och bekräftelse i andra barn som har samma beteendemönster där det är accepterat och ibland också uppmuntras. Fysisk och verbal aggression kan i vissa miljöer vara nödvändig för att hävda sig och utgör även en del av sammanhållningen i ett asocialt gäng (Ogden, 2001).

Skolmiljön har ett stort inflytande på identiteten. Det handlar inte bara om den tiden som eleven tillbringar där utan också om de starka relationsband som knyts med jämnåriga kamrater. Jämnårigas inflytande på val av livsstil är stort för ungdomar. Tonårstiden beskrivs som tiden då kompisarna tar över familjens roll som normgivare och inspirationskälla (Berglund, 2000).

När unga själv får berätta vilka fritidsaktiviteter som är betydelsefulla för dem nämner de främst idrott, relationer och umgänget med andra ungdomar. Trondman anser att ungdomars fritid och kulturval är tydligt relaterade till deras sociala villkor och miljöer (Trondman et al, 2001).

Både den egna klassen och andra grupper kan utöva ett betydande tryck på den enskilde. De äldre eleverna vill ofta imponera på klasskamrater och strävar efter hög status. Det viktigaste målet för eleven kan vara att vinna respekt och bekräftelse från vänner och klasskamrater (Ogden, 2001).

3.1.5 Självbild och social kompetens

När elever har negativa attityder och låga förväntningar på sig själva handlar det ofta om en dålig jaguppfattning och låg självkänsla. Jagbilden uppstår och förändras i samspelet med andra människor. Elever med beteendestörningar får ofta ta emot negativa signaler från sin omgivning som bekräftar deras bild av sig själv (Ogden, 2001).

Ungdomar lägger ofta stor vikt vid att bevara sin jagbild och sin självkänsla. Barn utan en beteendestörning anstränger sig för att inte visa upp bristande kunskaper eller bli utsatta för förnedrande behandling. Utåtagerande hos elever står ofta för en känsla av social inkompetens och denna egenskap är det som eleven söker bekräftelse på. Följden av barnets beteende blir att den får bekräftande uppmärksamhet från omgivningen och att barnets självbild bevaras (ibid).

För barn i alla åldrar handlar det om att medvetandegöra dem om deras sociala kompetens och ge dem begrepp som de förstår och kan använda för att få en tydligare bild av den. Därefter kan barn lära sig att utveckla sin sociala kompetens genom att använda den och få en återkoppling till hur de lyckas genom reaktionen de möts av i situationer med andra människor (ibid).

4 Resultatredovisning

4.1 Bearbetning och analys

Killarnas svar på mina frågor har varit allt från långa till kortfattade beroende på hur de uppfattat frågan. Engagerade frågan dem kunde svaret ta flera minuter att ge, men om de ansåg att det var en tråkig fråga så tog svaret bara några sekunder. Då killarna som jag

intervjuade var generösa och pratglada har jag ett intervjumaterial som ibland skenar iväg i olika riktningar som intresserade dem.

Efter mina sex intervjuer, som jag spelade in på band, började jag att skriva ner vad som hade sagts. Det blev ett omfattande material med många intressanta svar som jag läste ett flertal gånger i sin helhet. Efter det sorterade jag svaren för att se om de svarade på frågeställningarna. När jag samlade svaren från olika elever i bearbetningsprocessen framträdde teman i materialet tydligt och jag kunde se kopplingar mellan svaren och den teoribakgrund som jag tagit upp i uppsatsen.

Under bearbetningen kunde jag tydligt se vad som engagerade eleverna och vad de tyckte var viktigt. Även de frågor som de ansåg var jobbiga kunde jag urskilja då eleverna vid dessa frågor gav undvikande eller korta svar som de sedan inte kunde vidareutveckla.

I följande redovisning av resultatet från min studie på mikronivå i skolan så har jag använt en rubrik som är omformulerad från mina frågeställningar. Sedan följer en sammanfattning på elevernas svar och de citat som jag tycker tydligast beskriver de områden som jag berör. Sist under varje kapitel tar jag upp kommentarer som jag tycker är viktiga att visa på omgående för att få en tydlig koppling till materialet som jag har samlat in. I kommentarerna och analysen finns det på några ställen information om Resursskolan som jag inte har fått genom intervjuerna, utan som jag har samlat på mig under min praktik på Resursskolan. Jag använder mig sparsamt av denna kunskap men för att ge läsaren en bild av Resursskolan så har jag ibland tagit med erfarenheter från min praktik. De erfarenheter som jag använder mig av är sådana som jag tror att andra också upplever när de är tillsammans med eleverna. Specifika händelser använder jag för att ge en tydligare bild av Resursskolan och dess elever. Jag anser att jag genom min erfarenhet från praktiken kan ge ytterligare information om dessa eleverna. Jag tycker att jag genom min praktik och intervjuerna har fått en mer rättvis bild av eleverna än om jag bara hade genomfört en av sakerna.

4.2 Elevernas syn på tidigare skolgång.

Två av eleverna berättar att de i princip inte gick i skolan tiden innan de kom till Resursskolan, de stannade hemma för att de inte trivdes. De andra fyra eleverna hade gått till skolan men att de hade hittat på ganska mycket bus vilket gjorde att de missade undervisningen. Tobias berättar såhär:

- På min förra skola fick man vara ute på internet så mycket man ville. För när man varit dum fick man gå ut i köket och där fanns internet.

Av de sex eleverna som jag intervjuat så uttryckte fyra att de för det mesta inte trivdes på sin gamla skola, fastän att där fanns saker som var bättre där än vad det är på Resursskolan. Två av eleverna saknar sin gamla skola och säger att de trivdes bra där. Något eleverna uttrycker starkt är att de har blivit av med sina gamla kompisar. De flesta säger sig ha fått nya på Resursskolan men att det ändå inte är detsamma. Så här berättar två elever som säger att de inte trivdes i sin tidigare skola:

Oscar: - Struligt, struligt, struligt.

- Vad var struligt?

- Jag bankade på väggarna, dörrarna, klasskamraterna och lite här och där.

Trivdes inte där och jag trivs inte här. Trivs inte någonstans.

Ted: - Det var tråkigt för där var inga .....Jag hade inga.....Det var ingen riktig klass liksom. Så det var ju lite jobbigt när man skulle ut och ha rast för då var där inga elever ute samtidigt.

Jocke som trivdes på sin förra skola sa så här:

- Det var roligt. Jag saknar min bästa kompis som gick i klassen under mig.

På min förra skola fanns där mycket mer att göra.

Kommentar:

Tobias som berättade att han fick gå ut på internet när han varit dum, trivdes bättre på sin gamla skola. Vilket kanske inte är konstigt när han blev belönad med internet då han gjort något otillåtet. Tobias berättade att något av det bästa han visste var att få vara ute på internet och genom att uppföra sig på ett sätt så att han blev straffad och åkte ut så fick han en belöning. Eleverna utnyttjade en sådan motsägelsefull bestraffning. Ogden (2001) skriver om olämpliga förhållningsregler som leder till fel budskap för eleven.

Alla de intervjuade eleverna på Resursskolan tar upp något kring umgänget med kompisarna som var annorlunda på skolan där de gick innan. Kompisarna var antingen något de saknar på

Resursskolan, inte hade på tidigare skola eller inte klarade av. Precis som Berglund skriver (2000) är kompisarna något stort och viktigt för eleverna och det ger de alla uttryck för på olika sätt.

4.3 Vad skiljer sig?

4.3.1 Personalen på Resursskolan

Det nämns många gånger i intervjuerna vad eleverna anser om personalen på Resursskolan. Givetvis så skiftar omdömet av personalen mycket och olika elever tycker om olika personal. Fyra av eleverna säger att de anser att personalen har mer tid för dem i och med att de är många fler personal på Resursskolan än vad de är på en vanlig skola. En elev tycker inte att personalen är bra och en elev är väldigt tveksam till någon i personalen medan han tycker mycket om andra. De flesta eleverna har en eller två personal på Resursskolan som betyder extra mycket för dem, som de kan prata förtroligare med än vad de gör med annan personal. Stefan svarar så här på frågan om lärarna här är annorlunda än andra lärare han träffat:

- Lärarna jag har här är de bästa jag någonsin haft. De gör helt andra saker. Vissa kan jag anförtro jobbiga saker, speciellt Karl och Bengt.

Oscar som inte tycker att lärarna är bra säger så här när jag frågar om de är annorlunda:

- Ja, de är stränga så gudaskit! De är inte vuxna man kan prata med, de är värsta barnrumporna. (Då är man sträng)

Eleverna på Resursskolan upplever, alla utom en, att de är omtyckta av personalen på skolan. Den elev som inte känner sig omtyckt svarade att han egentligen inte visste om de tyckte om honom eller ogillade honom. Han har inte tänkt på det. Två av eleverna ger ungefär liknande svar:

Stefan: - Jag tror att lärarna tycker om mig, men vissa av lärarna tycker inte om mig när jag är på dåligt humör.

Ted: - Ja de tycker om mig väldigt mycket säger de.

- Är det viktigt?

- Ja det är väldigt viktigt.....att de tycker om mig. Att man inte är arga på varandra hela tiden. De säger att de tycker om mig fast att jag blir arg, men de säger att de inte gillar vad jag gör.

För eleverna är det tydligt att personalen reagerar när de har ett aggressivt beteende och inte sköter sig. Dessa signaler tolkar eleverna på ett bra sätt och de förstår att personalen inte tycker illa om dem utan att de ogillar vad de gör eller säger.

Tobias uttrycker en av de saker som är annorlunda med Resursskolan så här:

- Det finns en störig fröken. Jag hatar henne hon är sår. Allt är dåligt med henne, hon är lika störig som min förra fröken. Förutom.....hon här tycker om mig, men hon är störig i alla fall.

Vidare berättar han:

- Jag brukar säga till henne att sluta och ge sig men hon bara fortsätter att hålla på

Kommentar:

När jag träffade dessa eleverna och tänker på de relationer som de har med personalen på Resursskolan, verkar det som relationerna har de kvaliteter som Klefbeck och Ogen (1995) och Garbarino (2000) talar om är som så viktiga. Eleverna talar också om att de blir stöttade och får hjälp när det är något som bekymrar dem och att det nästan alltid finns en vuxen att tillgå om det skulle vilja prata med någon. Detta visar personalens stöd och omsorg för eleverna på Resursskolan.

Tobias berättelse om en fröken som är jättestörig för att hon inte ger sig men att han ändå upplever att hon tycker om honom visar ännu en gång på kvaliteten som finns i relationerna på Resursskolan. Relationerna ger eleverna tillgång till vuxna som inte ger upp utan fortsätter att finnas till hands även om det blir jobbigt och eleverna beter sig illa.

4.3.2 Beröm

Att få beröm uppskattas av de flesta eleverna på Resursskolan och alla tycker att de får mer beröm nu än vad de fått förut. Fyra stycken tycker att de blir bättre när de får beröm och att skolan blir roligare. En elev tycker att det är skönt att få beröm men han tycker inte att man blir bättre av det. En annan elev tycker att det är pinsamt att få beröm för han tycker att de

andra stirrade och det är jobbigt. Så här svarade Erik när jag frågade om han får beröm under lektionerna någon gång:

- Jag får ofta beröm. Då blir jag stolt över mig själv och jobbar bättre på lektionen. Det blir roligare, men det tycker väl alla.

Kommentar:

Ogden (2001) talar om att självbilden uppkommer i samspel med andra människor, och hur barn med beteendeproblem ofta har upplevt och fått bekräftat sin låga självbild. Därför är det viktigt att berömma barnen när de gör något bra för att bygga upp en ny och förändrad självbild av att de faktiskt kan och har förmågan att klara av saker.

4.3.3 Skolprestation

Alla eleverna berättar att de för det mesta går till skolan. Det händer någon gång att de blir hemma för att de är sjuka. Två elever sa att det kan hända att de blir hemma från skolan om det har hänt något jobbigt och de har ont i magen, men det är sällan.

Fyra av eleverna som jag intervjuade tycker att de presterar bra i skolan. De upplever sig duktiga och de anser sig inte ha några problem med att hänga med i skolan. En elev säger sig inte klara av skolan och en är lite tveksam men tycker att han har gjort framsteg i vissa avseenden. Så här uttryckte sig Erik som menar att han är duktig i skolan:

- Jag tycker att jag är duktig i skolan! Jätteduktig faktiskt. Det är lätt att hinna med på lektionerna och jag förstår allt.

Så här säger den Oscar som tycker att skolan är svår och att han inte kan:

- Jag tycker inte att det går bra i skolan för mig. När jag inte förstår vad läraren säger, så gör jag annat istället och struntar i det.

Att det påverkar eleverna att de går på Resursskolan är de alla överens om. Även om de på en direkt fråga spontant svarar att det inte påverkar dem, så kom de alla på saker som skulle varit annorlunda om de hade gått i en vanlig skola. Det som flest nämner är att de inte har samma

undervisning på Resursskolan som de hade på sin förra skola, vilket gör att de kommer efter sina jämnåriga kamrater. Detta är något som verkar oroa dem och Stefan säger så här:

- Det hade varit bättre om jag hade gått i vanlig skola hela tiden. För då hade jag hunnit med vad alla andra gör. Jag känner mig bak mina jämnåriga kamrater för jag gör inte samma saker som dem. Det tycker jag är jobbigt.

Många av eleverna på Resursskolan når inte samma nivå som sina jämnåriga kamrater på vanliga skolor i skolämnena. Problemet har vanligtvis uppstått redan innan de kom till Resursskolan. Ofta är det elevens oförmåga att hantera skolmiljön som gör att de presterar sämre än sina jämnåriga kamrater. Eleverna uttrycker sin frustration över att de inte når upp till normal nivå genom att berätta exempelvis så här:

Erik: - Jag vill inte bli behandlad som om jag vore tio-elva år utan som en riktig 7:a. Här får jag ha 3:an, 4:an och 5:ans årskurser men jag vill gärna ha 7:an för det är där jag skulle gått. Jag vill inte ligga bak. Jag skulle vilja välja språk, men det får jag inte.

Kommentar:

Att eleverna för det mesta går till Resursskolan är en stor skillnad mot tidigare, då några av dem inte gick dit eller inte var på lektionerna. Följden av att de går dit blir förmodligen att de klarar och känner att de presterar bättre i skolan.

Att eleverna nästan uteslutande säger att de är duktiga i skolan ger intrycket av att de har en positiv självbild i detta avseende. Att sedan några av eleverna uppger att de går på Resursskolan därför att de tidigare hade svårigheter i skolämnena borde indikera att eleverna känner att de klarar skolan bättre nu och att de har ändrat sin självbild sedan de kom till Resursskolan. Orsaken till det kan tolkas som Ogden (2001) skriver, att eleverna har haft fler bra upplevelser i klassrumssituationer nu än vad de hade i tidigare skolgång där de fick uppfattningen av att de hade problem i skolan. Att eleven blir mer uppmärksammad och får mer hjälp när det finns färre elever på en vuxen, borde också ge dem möjlighet att utvecklas och få skolundervisning på en nivå de klarar, som i sin tur ger framgång och beröm vilket leder till en positivare självbild.

Att eleven inte presterar på den nivå som deras jämnåriga kamrater gör på en vanlig skola gör att eleverna känner sig annorlunda och sämre än dem. För eleverna blir det ytterligare ett bevis på att de inte passar in i den vanliga skolan. De vill väldigt gärna vara på samma nivå som de jämnåriga kamraterna men har inte förmågan just nu. För Resursskolans elever är den största skillnaden mellan dem själva och deras gamla klasskompisar att de går på olika skolor, därför måste det, enligt dem, vara Resursskolans undervisning som gör att de inte når upp till normal nivå. Som Ogden (2001) påpekar så handlar det om att medvetandegöra för eleverna deras del i problemen som uppkommer omkring dem för att nå en förändrad självbild. Här brister elevernas självuppfattning, för eleverna har väldigt svårt att förstå hur det delvis kan vara upp till dem att ta in kunskap och inte bara upp till skolan att förmedla den.

4.3.4 Kamrater och fritid

Frågor som handlar om kamrater verkar svåra och känsliga för eleverna att svara på. Jag får en mycket splittrad bild av hur deras kamratrelationer ser ut. Eleverna berättar att deras bästa kompis är en elev på Resursskolan, men när jag sedan pratar med denna elev så nämner han inte den förra som sin kompis utan någon annan. Hos tre av eleverna kan jag tydligt se att deras uppfattning om vem som är deras bästa kompis inte stämmer överens med den eleven som de nämner.

Eleverna säger att de har kamrater som inte går på Resursskolan men att de inte träffar dem på fritiden. Anledningarna till att de inte träffar kamraterna är många men det som nämns mer än en gång är att eleverna inte har tid, de är tvungna att sova och att de träffar kompiserna från Resursskolan så ofta att de inte hinner med att träffa andra. Ted berättar att han inte träffar någon kamrat överhuvudtaget på fritiden. Så här svarar han på frågan om vad han gör på fritiden:

- Ingenting. Jag bara sitter hemma, går runt lite och sitter lite på en stol. Och så gör jag ingenting

Alla eleverna anser sig ha kamrater, men många önskar sig fler eller fler att välja på än de tio som går på Resursskolan. De elever som kom senast till Resursskolan saknar sina gamla klasskompisar, de upplever att man kommer ifrån sina gamla kompisar och inte känner varandra längre. Detta är den största anledningarna till att de vill tillbaka till sin gamla skola. Så här berättar Ted om det som är negativt med att gå på Resursskolan:

- Det är lite jobbigt faktiskt. Det är jobbigt..... Det är jobbigt därför att det är så lite barn och så få kompisar. Och det är lite jobbigt när jag blir arg och så

Alla eleverna anser att det är viktigt att ha kompisar och de flesta anser sig själva vara en bra kompis. De vill att en bra vän ska vara snäll, lätt att prata med, någon man kan göra saker tillsammans med och någon som inte slåss.

Kommentar:

Elever med beteendeproblem har svårt att få och behålla kompisar (Ogden, 2001). Det är förmodligen därför som eleverna har så splittrade uppfattningar om vilka som är deras bästa kompisar. På Resursskolan förekommer ofta hårda ordväxlingar som kan leda till bråk och jargongen eleverna emellan är ofta hård. Eleverna byter ofta kompisar från den ene till den andre. Även om de är tuffa och elaka mot varandra ena minuter så kan de i nästa hålla ihop. Det visar att eleverna inte har några starka relationer till varandra såsom det vanligen knyts under skoltiden med jämnåriga kamrater, enligt Berglund (2000).

Tonårstiden beskrivs av Berglund (2000), som en tid då kamrater tar över som normgivare och inspirationskällor. Eleverna på Resursskolan har varandra att ta efter, följden blir att de står modell å varandra för hur man beter sig och handlar i olika situationer, vilket kan leda till ytterligare beteendeproblematik för eleverna.

Ted som berättar att han inte gör något på fritiden visar en elev som är väldigt ensam och känner frustration över sin situation. Det är samma kille som ville ha fler jämnåriga kamrater att välja på för det är något han saknar. I undersökningar har man sett att unga prioriterar umgänge med andra kamrater högt på fritiden (Trondman et al, 2001). Detta verkar vara en brist hos alla utom en av eleverna som jag intervjuade. Elevernas oförmåga att socialt umgås med människor gör sig påmind även här. En kille berättar att han slutat spela fotboll sedan han tacklat en motståndare så att han blivit utvisad och avstängd i flera matcher framåt. Förmodligen blev det tydligt för honom att han inte passade in och att han är olik de andra barnen och därför valde att sluta i stället för att få ytterligare bevis på att han inte får vara med och bli utpekad som annorlunda.

4.3.5 Den sociala miljön på Resursskolan

Något annat som eleverna tror påverkar dem är att det kan vara stökigt omkring dem. Erik berättar så här om hur det påverkat honom att han går på Resursskolan:

- Mycket. Jag och min syster brukar bråka rätt så mycket och säga fula ord. Och det har jag lärt mig här.
- Hur lär man sig det?
- Man gör som de andra gör här och det påverkar en jävligt mycket.
- Så innan du började här så bråkade inte du och din syster?
- Jo..... men jag kunde inte alla dessa orden.

Han fortsätter senare så här:

- Vissa elever hoppar ut genom fönsterna, det gjorde jag också innan!
- Gjorde du inte det i vanliga skolan?
- Nej, definitivt inte. Det kom när jag kom hit. Jag hittade på mer bus när jag kom hit, man lär sig liksom av de andra, och så har jag lärt mig lite av mig själv.
- Hur kommer det sig?
- Jo, i början så var de andra eleverna ganska häftiga och coola, och jag ville liksom göra lite som dem men nu tycker jag att det är barnsligt och fjantigt.

Kommentar:

Resursskolan bildar en ”social värld” för eleverna (Berglund, 2000) där de äntligen passar in och då gör de vad de kan för att inte vara annorlunda, vilket uppmuntrar till att ta efter andras beteende som är lika problematiskt som det som de redan har.

4.4 Varför Resursskolan?

Det jag vill börja med att skriva här är att alla elever som går på Resursskolan är där därför att de enligt deras förra rektorer/lärare och föräldrar inte klara av att gå i en vanlig skola på grund av deras beteende när de befinner sig i sociala situationer med andra människor. Vissa elever som jag intervjuade på Resursskolan har en annorlunda uppfattning om varför de går där, om de ens känner till den. Ted svarar så här på anledningen till varför han går på Resursskolan:

- Mitt humör och så har jag läs - och skriv svårigheter. Tror jag i alla fall, men jag vet inte.

Det här är en av tre elever som nämner sitt beteende som primär orsak till Resursskolan. Av de övriga tre så är det två som sa att de inte visste, men en elev kom efter en diskussion fram till att han blev retad på sin förra skola och då började han att reta andra vilket ledde till att han fick börja på Resursskolan. Den sjätte av eleverna som fick frågan sa att han går på Resursskolan därför att han har läs och skrivsvårigheter. Han menade att andra (efter en lång utläggning om hur det kom sig att det är så) kanske tror att han har problem med sitt beteende men så är det inte enligt honom. Att andra ser hans beteende som ett problem tycker han är jobbigt. Denna elevs svar är väldigt kortfattat och han kan inte utveckla det när han får frågan om han har något behov av att gå på Resursskolan:

Erik: - Jag tycker inte att denna skolan skulle funnits.

- Tycker du inte att du har något behov av den?

- Hmmmm..... kanske lite.

De elever som svarar att det är deras beteende som gör att de går på Resursskolan har lättare att se behovet för dem att gå på Resursskolan, men de tycker inte att detta ämne är speciellt lustigt att prata om och därför är deras svar väldigt fåordiga. Eleverna som svarar att de inte vet varför de går där och eleven som berättar att han går där för att han blev retad på sin förra skola har mycket svårt att uppge någon anledning till varför de har behov av att gå på Resursskolan.

Jag tänkte att efter jag frågat om anledningen till att de går på Resursskolan så skulle jag fortsätta med att fråga om eleverna tycker att de gör någon framgång i det avseendet. Men denna fråga försvårades av att elevernas anledning inte överensstämde med skolans. Därför svarar eleverna efter den anledning som de själva uppgav och i de avseendena så har alla förbättrat sig oavsett om det gäller läs och skrivsvårigheter eller deras beteende. Men alla är inte riktigt nöjda, vissa tycker fortfarande att de kan förbättra sig och en elev vill inte bli av med sitt beteende. Han ser sin ilska som en del av honom och som ett sätt att försvara sig mot de som är dumma mot honom. Så här beskriver Tobias att det kan gå till när han tappar humöret.

- I min förra skola, där fanns ett snickarum och där stack jag in och hämtade en såg och jagade de som varit dumma mot mig.

- Hur kände du dig då?

- Jag kan inte beskriva det utan att jag kände ilska, ilska, ilska.
- Tycker du att det är ett problem för dig när du blir så arg?
- Nej, det är strax borta.
- Tycker du att det blivit bättre sedan du kom till Resursskolan?
- Ja. Men jag vet inte varför.

Kommentar:

Ogden (2001) skriver om att medvetandegöra barn deras sociala kapacitet. Här finns det ett glapp mellan vad eleverna och skolan ser som problem för eleverna. Möjligen vet eleverna om sina svårigheter i sociala miljöer men väljer att inte berätta det för mig. Men är det för eleverna otydligt vilket målet är för deras skolgång på Resursskolan så kommer det förmodligen att ta längre tid att hjälpa eleven.

4.5 Straff eller möjlighet

För att få veta om killarna ser Resursskolan som ett straff eller en möjlighet så frågade jag om de fick vara med och bestämma när de började på skolan. Fem elever sa att de inte blev tillfrågade om deras åsikt i beslutet. En kille sa att han hade besökt Resursskolan två gånger men han hade inte riktigt förstått vad det innebar att gå där eller vad det var för en skola.

Eleverna som jag intervjuade på Resursskolan har gått där mellan 2,5 år till en termin. Fem av eleverna tycker idag att det är ett okej beslut att de går på Resursskolan, men till en början tyckte de inte det. En elev tycker fortfarande inte att det är ett bra beslut att han ska gå på Resursskolan. Han vill tillbaka till sin gamla skola, där han trivdes bättre. På frågan var eleverna tror att de skulle lyckats bäst blev svaret övervägande på Resursskolan fyra elever tror att de lyckas bättre på Resursskolan än vad de hade gjort i en vanlig skola. Orsaken till det varierade, de har ovänner på sin gamla skola, att de hade blivit utkastade från den vanliga skolan om de gått kvar och att det på Resursskolan finns vuxna som stöttar när de blev arga. De två elever som tror att de lyckats bättre i vanlig skola uppgav anledningarna, den ene eleven trivdes bättre där och den andra eleven tror att han hade lärt sig mer i vanlig skola. Så här säger Oscar som tror att han lyckats bättre på Resursskolan än i vanlig skola:

- Hade jag gått kvar i min gamla skola hade det varit skit. Jag hade blivit avstängd eller utkastad. Jag hade i alla fall inte varit kvar för allt var dåligt på min gamla skola.

När jag frågade eleverna hur de tror att andra människor som inte vistas på Resursskolan ser på den, så ville jag få fram deras tankar om Resursskolan och om de tycker att det är ett misslyckande att gå där. En elev sa att han visste att alla tycker att det är en dålig skola som inte behandlar eleverna bra. De övriga tror att andra personer anser att det är en dålig skola, men det gör de för att de inte vet något om den. Så här uttrycker sig Jocke:

- Personer som inte går på denna skolan tycker att den är dålig. Det tycker de för att de inte vet vad det är för en skola. För det visste inte jag när jag började.

Kommentar:

Jocke har ändrat uppfattning från en negativ syn på skolan till att han har börjat uppskatta den och se fördelarna med att gå där. Alla eleverna känner att det är en annorlunda skola som de går på och fast att de flesta trivs där vill de inte vara där utan de hade hellre varit på sin vanliga skola för att inte vara annorlunda. Ogden (2001) och Berglund (2000) skriver om barns vilja att passa in och inte vara annorlunda.

4.6 Skolans betydelse för elevens framtid

Fem av de sex eleverna anser att det är viktigt att gå i skolan och lära sig saker. Alla har drömmar om vad de vill bli i framtiden, vad de vill jobba med och hur det kommer att vara. Fem av sex elever säger att de tror sig klara av att nå sina mål. Ted som vill bli kock eller brandman uttrycker sig så här:

- Tror du att skolan är viktig för att du ska kunna utbilda dig till något av det?
- Mmmm det är den.
- Tror du att du kommer att klara av det?
- Ja, jag har gjort stora framsteg i alla fall, sen jag kommit hit.

Oscar som inte tror sig ha kapaciteten att nå sina drömyrken uttrycker sig så här:

- Vilken betydelse har skolan?
- Man får lära sig.
- Är det bra?
- Nej, jag har inget behov av att lära mig något. Jag har ingen nytta av det heller. Jo för att få jobb, men det finns ju inga jobb för mig.

Kommentar:

Garbarino (2000) skriver om vikten att tro på framtiden för att bli motiverad. De flesta eleverna verkar ha något att sträva efter och vilja nå. Även Oscar som inte tror att han kommer få något jobb har ändå drömmar som han vill uppnå och det är en början till att få honom motiverad. Revstedt (1995) skriver att för att uppnå en positiv motivation så behöver eleven en stark relation till någon som motiverar och bekräftar honom. Alla eleverna har kontaktpersoner på Resursskolan som har extra ansvar för dem, ofta är det denna person som eleven känner att han kan prata förtroligt med och som eleven känner den närmaste kontakten med.

5 Analys

Under denna rubriken kommer jag att använda mig av den fakta som jag har samlat under tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter för att bidra till förståelse för elevernas utveckling på Resursskolan. Jag utgår från den utvecklingsekologiska teorin där jag knyter an till förhållande på elevens mikronivå i skolan.

Eleverna har möjligheten att utveckla en känslomässig och stabil närhet med en vuxen förebild när de går på Resursskolan. Där finns, som eleverna berättar, tillgång till vuxna att prata med och möjlighet att skapa en nära och förtrolig kontakt. Även de som har den tillgången innan kan behöva ytterligare stöd. Alla eleverna utom en menar att de har en speciell kontakt till en eller två av personalen. Detta tror jag kan ge eleverna möjlighet till den känslomässiga relation som Garbarino (2000) skriver om. En upplevelse som jag kommer ihåg starkt från när jag började som praktikant på Resursskolan var elevernas avståndstagande. De var avvaktande och berättade inte något personligt för mig förrän de hade känt att jag gick att lita på och klarat många prövningar och avvisningar. Det tog över en månad innan de lät mig komma närmare dem. Det, tycker jag, visar på en misstänksamhet som förmodligen grundar sig i att de har blivit avvisade många gånger och därför inte vågar söka kontakt för risken att bli avvisad igen (Ogden, 2001).

Eleverna på Resursskolan har, precis som alla andra, en jagbild som formats i samspel med andra människor. De har ofta fått uppleva negativa reaktioner på handlingar som de utför och det har bekräftat deras bild av dem själva. För att vända deras självbild behöver eleverna bemötas av positiva reaktioner. För att uppnå positiva reaktioner så måste eleven bli medveten om varför andra reagerar som de gör på dem, ett medvetandegörande som Ogden (2001)

kallar det. För att kunna medvetandegöra måste eleven ha förmågan att ta till sig vad som sker när de möter andra. När denna insikt nås så kan eleven ändra sitt beteende och pröva ett nytt för att se om han får en annorlunda reaktion och på så sätt bygga upp en ny förändrad självbild. Denna process är ingen lätt omvandling. Självbilden är ofta väl förankrad och medvetandegörandet av sig själv är ett hot mot personens identitet och möter därför ofta starkt motstånd. Genom de samtal som eleverna berättar att de har med personalen efter en konflikt kan elevens medvetenhet öka och de har möjlighet att ta till sig nya sätt att hantera liknande situationen. Problemet med att skapa en ny självbild på Resursskolan är att man inte alltid får den reaktion på sitt nya beteende som är naturligt. På Resursskolan har alla eleverna en beteendeproblematik och det är ett tufft klimat där ibland. Orsaken till att konflikterna är så många kan vara som Garbarino (2000) skriver att barn med beteendeproblem fångar upp signaler med hot och ilska. Därför kan en elev som försöker att förändra sin självbild mötas av oväntade reaktioner som inte ger honom den positiva respons som naturlig följer. Därmed blir det svårare att ändra sin självbild på Resursskolan.

Kamraterna verkar vara det som Resursskolan har svårast att hjälpa eleverna med. Nästan ingen av eleverna har någon kontakt med jämnåriga kamrater utanför Resursskolan. De som har haft, har tappat kontakten i och med att de bytt skola och de som försökt att finna nya har blivit avvisade då deras beteende inte är accepterat som t ex killen som ville spela fotboll. Följden blir att killarna blir väldigt isolerade socialt. Detta gör att killarna inte har samma relationer som jämnåriga kamrater och missar en stor del av den socialisering som sker i kamratgänget (Ogden, 2001; Berglund, 2000). De kamrater som de är hänvisade till är de som går på Resursskolan och att följa dem innebär att deras beteendeproblem förstärks och blir en viktigare del i deras identitet.

Alla eleverna anser att de är bra kamrater, samtidigt så de att bra kamrater inte slåss. Vad jag kan dra mig till minnes så tror jag att alla eleverna någon gång under min praktiktid på Resursskolan hamnade i bråk och slagsmål, vissa oftare än andra. Hur eleverna får ihop att de ändå är bra kompisar bör kunna förklaras med att de inte ser sin del i det som händer. De lägger istället hela skulden till bråket på kompiserna (Ogden, 2001).

Garbarino (2000) betonar att det är viktigt att se livet som meningsfullt för att utveckla motståndskraft. De flesta eleverna tycker att livet är meningsfullt vid intervjutillfället. Det visar de också när de berättar om sina drömmar och förhoppningar om vad de vill bli och hur

deras liv ska komma att se ut. Killen som uttrycker att det inte finns något jobb för honom är den elev som ser mest pessimistiskt på framtiden.

För att bli motståndskraftig behöver eleven också utveckla förmågan att hantera stress (Garbarino, 2000). Stressfyllda situationer förekommer ofta på Resursskolan, elever som råkar i hårda ordväxlingar, elever som retas eller elever som slår. En elev berättar att han är stolt över sig själv för att han nu för det mesta klarar att avstå från att slå tillbaka när någon ger honom en smäll. Denna eleven har då utvecklat sin förmåga att hantera stressen och pressen vid ett sådant tillfälle till något som är mer socialt accepterat än att slå tillbaka.

Garbarino (2000) skriver att när riskfaktorer hopas så hämmas barns intellektuella kapacitet. Vilket leder till sämre motståndskraft och problemlösningsförmåga. Det blir för eleverna en nedåtgående spiral där de underskattar sig själv och presterar sämre och får då bekräftat att de inte kan, vilket ger en mer och mer beständig negativ självbild.

Att beslutet om placering på Resursskolan tas över elevernas huvuden bör påverka deras trivsel och motivation att vara på skolan. Det tas liten hänsyn till var killarna vill gå i skolan och det tas förmodligen av dem som ytterligare ett bevis på att de inte klarar och kan ges möjlighet till att vara med och besluta i ett så viktigt beslut. För killarna blir det ett bevis på att de inte är bra nog och deras självkänsla sjunker ytterligare (Garbarino, 2000: Ogden, 2001).

Trondman (2001) skriver om människors känslöstrukturer och vilka följder det får för hur man upplever och tolkar en situation. Dessa killars sätt att hantera en situation som är jobbig, påfrestande eller upprörande är att ta till det som de kan bäst, alltså skällsord eller ”nävarna”. De förstår och hanterar situationer kring sig genom att bemästra den med det som är känt för dem sedan tidigare erfarenheter. Denna teknik kan vara den enda som de behärskar och då blir följden att det är den de använder när de hamnar i svårbehärskade och pressade situationer.

6 Slutdiskussion

6.1 Slutsats

När jag har undersökt elevernas upplevelser och erfarenheter av sin skolgång så har jag fått en mängd skiftande svar. Men sammanfattningsvis så har eleverna övervägande svarat att de inte trivdes i sin tidigare skola utan att de trivs bättre på Resursskolan. De flesta eleverna går till

skolan varje dag. Till en början uppfattade de placeringen på Resursskolan som ett straff, men har vänt och tycker nu att det är en bra skola som det är okej att gå på

Eleverna har gett en mängd olika svar på hur Resursskolan är annorlunda än en vanlig skola. Bland annat har de tagit upp faktorer som personalen, beröm och uppskattning, sin egen prestation i skolan, kamrater och den sociala miljön. Orsaken till att de går på Resursskolan fick lite skiftande svar. Det var ingen självklart svar utan eleverna var osäkra på den egentliga anledningen.

Eleverna ser inga begränsningar på grund av att de går på Resursskolan. De är lite irriterade på att de ligger efter sina jämnåriga kamrater i skolämnen men ser annars ingen skillnad på sig själv och dem. Eleverna har en hoppfull framtidstro med drömmar och förhoppningar som de hoppas och tror att de ska klara av.

Min studie har visat både positiva och negativa följder för eleverna som går på Resursskolan.

Positiva:

- Att det mellan eleverna och personalen på Resursskolan byggs upp en relation som de flesta av eleverna inte har upplevt tidigare, denna relation ger dem en positiv förebild att se upp till och pålitliga vuxna som stödjer och hjälper dem.
- Eleverna anser själva att de presterar bättre på Resursskolan än vad de gjorde på tidigare skola, vilket är bra för deras självkänsla och deras möjlighet att utveckla en positivare självbild.

Dessa skyddsfaktorer hjälper eleverna att utvecklas i en positivare riktning och ger dem möjlighet att utvecklas med bättre förutsättningar än vad de hade innan de kom till Resursskolan.

Negativa:

- Bristen på elever utan beteendeproblem gör att eleverna saknar en viktig socialiseringsmöjlighet med andra barn. De jämför sig med och utvecklas tillsammans med eleverna på Resursskolan som alla har olika beteendeproblem. Risken är då att beteendeproblemet hos eleven förstärks.

- Utestängningen från vanlig skola och känslan av att inte passa in utan att hamna i en grupp som inte är välkommen i vanlig skolan leder till att eleverna på Resursskolan har en sämre självbild och självförtroende.

De negativa faktorerna som följer när eleverna börjar på Resursskolan gör att de positiva tillgångarna inte ger samma resultat. Några av eleverna vill inte gå på Resursskolan därför att de känner sig utanför och annorlunda.

6.2 Diskussion

Jag har upplevt att intervjutillfället har gett eleverna möjlighet att uttrycka sig på ett sätt som de inte har gjort tidigare vid vanliga samtal under min praktik, vilket har varit väldigt positivt. Det har gett mig ytterligare kunskap om eleverna som jag anser gör att jag kommer närmare en rättvis beskrivning av dem.

Att eleverna på Resursskolan inte har kompisar i den utsträckning som barn i denna ålder behöver, tror jag är en stor risk för dem. Att inte på fritiden träffa kamrater utan att för det mesta vara ensamma gör att eleverna saknar en viktig bit i sin utveckling. Det blir svårt att skaffa nya vänner utanför Resursskolan då miljön på Resursskolan skiljer sig från miljön i en vanlig skola. Att många av eleverna inte har kompisar som de umgås med utanför Resursskolan gör att de inte har några barn utan beteendeproblem i samma ålder att relatera till och utvecklas med. Problemet blir då att när eleverna på Resursskolan förbättras och försöker att ändra sitt beteende så prövar de det på de andra eleverna på Resursskolan, men reaktionerna som de får av dem är inte alltid de som de skulle fått från ett barn utan beteendeproblem. Det blir därmed svårt för eleven att utvecklas och förändras när de befinner sig i en annorlunda miljö.

En annan riskfaktor är att eleverna blir förskjutna från vanlig skola därför att de inte passar in. När eleverna lämnar den skolan och börjar på Resursskolan är det med en känsla av utanförskap. En positiv sak som eleverna upplever med att komma till Resursskolan är att de passar in, de är inte annorlunda och de har jämnåriga som har liknande problem som dem. Vilket ger en känsla av gemenskap. Denna gemenskap som de känner tror jag kan göra att de utvecklar sitt beteendeproblem ytterligare och att det blir en viktigare del av dem själv.

Den stora skyddsfaktor som finns på Resursskolan, för eleverna, är personalen. Dessa killarna har ofta många tuffa erfarenheter bakom sig. Personalen har ett enormt tålamod och kan

uthärda alla möjliga påfrestningar i form av konflikter, protester och hårda ord. Just att personalen inte ger sig och fortsätter att finnas till hands för eleven gör att eleven så småningom känner mer och mer förtroende för dem. Detta ger dem en relation som vissa av dessa eleverna troligtvis inte har upplevt tidigare. Just denna relation tror jag är det som gör att eleverna faktiskt kommer till skolan varje dag, vilket de flesta faktiskt gör. Att eleverna går till skolan är ett stort framsteg för många av dem och när de tillbringar mer tid i skolan så lär de sig mer och känner att de lyckas bättre.

Som jag ser det är Resursskolan till stor nytta för dessa elevers möjlighet att fungera i samhället. Men den stora bristen är att de utestängs från normala miljöer som jämnåriga vistas i. Det ultimata för dessa elever tror jag hade varit om eleverna hade fått tillgång till Resursskolans personal och deras arbetssätt utan att de flyttades från den vanliga skolan och klassen. Insats skulle ske så fort som möjligt för att inte elevens beteende skulle bli en så befäst del av deras självbild. Hade eleven varit kvar på sin vanliga skola så hade de haft tillgång till vanliga jämnåriga klasskamrater vilket hade gett dem en möjlighet till en aktivare fritid med fler kamrater att umgås och utvecklas tillsammans med. Man hade också undvikit elevens känsla av utanförskap och känslan av att vara annorlunda.

Jag tror att eleverna skyddar sig själva genom att säga att de har kompisar, för när man själv uttrycker något så blir det definitivt även för en själv och då är det svårt att förneka det faktiska förhållandet. Så länge man inte har uttalat och erkänt det själv så kan man förneka det och då är det lättare att leva med. Ett exempel med liknande förnekande tycker jag att man kan se hos människor som missbrukar alkohol och som har väldigt svårt att själv säga att de är alkoholister.

Som jag uppfattar barnen så har de inte klart för sig varför de går på Resursskolan. De är inte medvetna om vilka följder som deras beteende orsakar. Detta området tror jag att det går att utveckla och förbättra. Barnen uttryckte själv att de gjorde framsteg i de avseendena som de själva ser som orsaken till att de går på Resursskolan. Hade då alla barnen haft klart för sig att de befann sig på Resursskolan för att arbeta med sitt beteende så hade de kanske nått större förbättringar på detta område också.

Var ligger problemet med att eleverna har en otydlig bild av varför de går på Resursskolan? Kanske förnekar eleverna beteendeproblematiken, kanske är det lättare att prata om läs och

skrivsvårigheter eller så är det ett otydligt mål från skolan och vuxna i barnens omgivning. Förmodligen ligger svaret i alla faktorerna och genom ett utvecklingsekologiskt perspektiv kan en liten anpassning på många plan göra att pusselbitarna faller på plats och man når en förbättring för eleven.

7 Litteraturhänvisningar

Andersson, G (1998) *Barnintervju som forskningsmetod*. Tidning: Nordisk psykologi 50(1)

Berglund, S (2000) *Social pedagogik. I goda möten skapas goda skäl*. Lund : Studentlitteratur

Garbarino, J (2000) *Pojkar som gått vilse. Varför våra pojkar blir vådsamma och hur vi kan rädda dem*. New York: Norstedts Tryckeri AB

Holme, I & Solvang, B (1991) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Klefbeck, J & Ogden, T (1995) *Barn och nätverk*. Falköping: Gummessons tryckeri AB

Lagerberg, D & Sundelin, C (2003) *Risk och prognos i socialt arbete med barn*. Göteborg: Gothia AB

Larsson-Swärd, G (1999) *Åtgärdsprogram för barn med behov av särskilt stöd*. Lund: Studentlitteratur

Lunnergård, O (2003) *Resursskola: en möjlighet för barn med sociala och emotionella svårigheter*. C-uppsats. Socialhögskolan. Lund

Nilzon, K (1999) *Barn med känslomässiga problem*. Lund: Studentlitteratur

Ogden, T (2001) *Beteendestörningar hos barn och ungdomar*. I: Asmervik et al (red). *Barn med behov av särskilt stöd*. Lund: Studentlitteratur.

Revstedt, P (1995) *Motivationsarbete*. Stockholm: Liber

SFS 1997:599 Grundskoleförordningen. Stockholm: Utbildningsförlaget

Trondman, M & Bunar, N (2001) *Varken ung eller vuxen*. (Red) Stockholm: Atlas

Bilaga 1. Brev till arbetsplatsens chefen

2004-11-04

Hej

Jag heter Malin Frank och jag är student på socialhögskolan i Lund. För närvarande går jag en kurs i socialt arbete med barn och unga, där det ingår att utföra en studie och uppsats inom området. Jag skulle vilja göra min undersökning på Resursskolan och ber därför om tillstånd för detta.

Förra terminen gjorde jag min praktik på Resursskolan och jag ser det som en tillgång att få ytterligare en möjlighet att försöka förstå hur eleverna upplever skolan. Syftet med uppsatsen är att studera elevernas egna erfarenheter av skolan och hur de ser på sin skolgång på Resursskolan. Jag kommer att bygga min uppsats på intervjuer med eleverna.

Jag kommer att skicka ut förfrågningar till elevernas föräldrar/vårdnadshavare för att få deras samtycke. Deltagande för eleverna är givetvis frivilligt och de bestämmer själva om de vill medverka.

Intervjumaterialet kommer att vara anonymt. Jag kommer att ansvara för att ingen annan kan läsa eller på annat sätt ta del av materialet utan att det är avidentifierat.

Jag har diskuterat mitt val av uppsatsämne med en personal på Resursskolan, som är positiv till mitt arbete. Finns det frågor kan jag nå på nedanstående telefonnummer, annars försöker jag att kontakta er i början av vecka 46 för svar.

XXXX-XXXXX

eller

XXX-XXXXXXXX

Med vänlig hälsning

Malin Frank

Tack på förhand

Bilaga 2. Brev till föräldrarna

Hej

Jag heter Malin Frank och jag är student på socialhögskolan i Lund. Denna terminen läser jag en kurs inom socialt arbete med barn och unga. I kursen ingår att göra en studie och den skulle jag vilja göra med eleverna på Resursskolan.

Förra terminen gjorde jag min praktik på Resursskolan och därmed så känner jag de flesta av era barn och all personal på skolan. Jag vill i mitt uppsatsarbete fördjupa mina kunskaper om eleverna. Genom att intervjua barnen vill jag undersöka hur de ser på sin skolgång och vilka erfarenheter som de har av skolan. Barnens svar är anonyma.

För att kunna genomföra intervjuerna behöver jag ert medgivande. Barnen blir tillfrågade om de vill medverka innan intervjun och bestämmer då själva om de vill delta. Är det något ni undrar över så finns jag att nå för frågor på telefonnummer: xxx-xxxxxxx

Jag tillåter att mitt barn intervjuas:

Jag vill inte att mitt barn intervjuas:

Förälders underskrift: _____

Förfrågan vill jag att barnen tar med sig tillbaka till Resursskolan, så fort som möjligt, för att jag ska kunna se vem jag kan intervjua. Tack på förhand.

Med vänlig hälsning

Malin Frank

Bilaga 3. Intervjuguide

Namn

Ålder

Hur länge har du gått på Resursskolan?

Vilken skola gick du på tidigare?

Elevens självbild

Hur skulle du beskriva dig själv?

Vilka egenskaper har du?

Vad är du bra på?

Vad är du mindre bra på?

Skolgången på Resursskolan

Berätta hur det är att gå på Resursskolan?

Trivs du?

Är det något som är bra med

Resursskolan?

Är det något som du tycker är dåligt med

Resursskolan?

Tidigare skolgång

Berätta om din skoltid innan du började på

Resursskolan?

Trivdes du?

Vad var bra i de/den skolan?

Vad var inte bra i de/den skolan?

Framtida skolgång

Var skulle du vilja gå skolan när du slutar på Resursskolan?

Hur kommer det sig?

Vilken betydelse tror du att du har av att gå i skolan?

Vad vill du lära dig i skolan?

Är det du lär dig i skolan viktigt för att klara dig som vuxen?

Hur kommer det sig att det är viktigt att kunna saker?

Vad skulle du vilja göra i framtiden?

Arbeta/syssla med?

Tror du att skolan är viktig för att du ska kunna göra det?

På vilket sätt då?

Finns det något som gör Resursskolan annorlunda mot andra skolor tycker du?

Lyckad eller misslycka skolgång

När du vakna på morgonen, tycker du att det ska bli roligt att gå till skolan då?

Hur kommer det sig?

Vad är det som är roligt/ tråkigt?

Är det något ämne som du är speciellt duktig i ?

Vilket är det?

Finns det något ämne som du inte är så bra på?

Vilket är det?

Tycker du att du är duktig i skolan?

Känner du att du klarar av att hänga med på lektionerna eller tycker du att det är svårt?

Får du beröm under lektionerna någon gång?

Hur känns det?

Personalen

Vad tycker du om lärarna på

Resursskolan?

Är det viktigt att ha bra lärare?

Är de annorlunda mot tidigare lärare du haft?

Tycker du att de är bra vuxna som man kan prata med?

Känner du att du kan anförtro lärarna jobbiga saker?

Finns de till hands när du behöver dem?

Lyssnar de och försöker förstå?

Försöker de hjälpa?

Känner du att personalen på Resursskolan tycker om dig?

Finns det någon speciell som betyder extra mycket för dig?

Känns det viktigt att bli omtyckt av lärarna?

Kompisar

Är det viktigt att ha bra kompisar?

Vad är en bra kompis?

Har du några bra kompisar?

Är du en bra kompis?

Träffar du några kompisar på fritiden?

Har du några kompisar som inte går på denna skolan?

Anledning till Resursskolan

Hur kommer det sig att du går på

Resursskolan?

Fick du vara med och bestämma att du skulle gå på Resursskolan?

Känner du att det (anledningen från fråga 1) är ett problem för dig?

Hur visar det sig?

Är det i någon speciell situation som det är svårast?

Tycker du att du har förbättras i de avseendena?

Straff eller möjlighet med Resursskolan.

Tror du att det påverkar dig att du går på Resursskolan?

Tycker du att det går bättre/sämre för dig på Resursskolän än vad det gjorde i tidigare skolgång?

I vilket avseende då?

I något speciellt ämne?

Av någon speciell anledning?

Hur tror du att det hade varit för dig om du gått kvar i vanlig skola?

Skulle det vara annorlunda?

Var tror du att du hade lyckats bäst?

Vad tror du att personer som inte går på Resursskolan anser om skolan?

Om du skulle beskriv eleverna här med ett fåtal ord, vad skulle de bli? Alla är.....?

Hälsa

Händer det att du är hemma från skolan?

Är du sjuk ofta?

Finns det något i skolan som påverkar hur du mår, tycker du?

